

ΤΟ ΝΕΟ ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΟ ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Κωστής Χατζημιχάλης*

Το Τμήμα Γεωγραφίας ιδρύθηκε το 1999, μετά από πρόταση του Πανεπιστημίου, που υποβλήθηκε για πρώτη φορά το 1994, όταν πρόεδρος της τότε Διοικούσας Επιτροπής ήταν η ομότιμη σήμερα καθηγήτρια Φυσικής Γεωγραφίας του Τμήματος Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, κυρία Αθηνά Ζαμάνη-Παπαλέτρου. Η πρόταση αυτή, αφού βελτιώθηκε, εντάχθηκε το 1997 στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Κατάρτισης του ΥΠΕΠΘ. Είναι το δεύτερο τμήμα Γεωγραφίας στην Ελλάδα μετά το αντίστοιχο του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, που ιδρύθηκε το 1994, αρχικά ως Τμήμα Ανθρωπογεωγραφίας, για να μετονομαστεί αργότερα σε Γεωγραφίας. Όπως είναι γνωστό, η Ελλάδα, παρότι γενέτειρα της επιστήμης της Γεωγραφίας, ήταν η μοναδική χώρα στην Ευρώπη η οποία δεν διέθετε μέχρι το 1994 ανάλογα ανεξάρτητα πανεπιστημιακά τμήματα.

Το επιστημονικό αντικείμενο της γεωγραφίας στο νέο τμήμα συγκροτείται από γνώσεις και αντικείμενα: (α) φυσικής γεωγραφίας (γεωμορφολογία, ωκεανογραφία, κλιματολογία, υδρολογία κ.ά.), (β) ανθρώπινης γεωγραφίας (οικονομική, πολιτική, κοινωνική, αστική/υπαίθρου, ιστορική, πληθυσμιακή και πολιτισμική γεωγραφία), (γ) εφαρμοσμένης γεωγραφίας (αστική και περιφερειακή ανάπτυξη, τοπική ανά-

πτυξη, χωροταξία, διαχείριση περιβάλλοντος, εκτίμηση καταστροφών κ.ά.). Στοιχεία αυτών των αντικειμένων αξιοποιούνται κατά συνθετικό τρόπο στη γεωγραφία συγκεκριμένων τόπων και περιφερειών (γεωγραφία Ελλάδας, παράκτια γεωγραφία, Βαλκανίων, Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λατινικής Αμερικής, Αφρικής κ.ά.). Τέλος, στα παραπάνω γνωστικά αντικείμενα προστίθενται η γεωπληροφορική, η στατιστική, η χαρτογραφία, τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών, η τηλεπισκόπηση/τηλεανίχνευση κ.ά.

Το πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών βασίζεται σε πέντε γενικές εκπαιδευτικές αρχές:

1. Ενιαία συγκρότηση του γνωστικού αντικείμενου της γεωγραφίας και αποφυγή, πρώτον, του τυπικού διαχωρισμού μεταξύ φυσικής, ανθρώπινης και εφαρμοσμένης γεωγραφίας, και δεύτερον, των πρόωρων εξειδικεύσεων σε προπτυχιακό επίπεδο.
2. Επικοινωνία και αλληλοσυμπλήρωση με άλλες επιστημονικές περιοχές εντός του Πανεπιστημίου και εκτός αυτού, αποστασιοποίηση δηλαδή από τη λογική της εσωστρεφούς αντάρκειας.
3. Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης στους φοιτητές/ριες και προώθηση εκπαιδευτικών μεθόδων που δίδουν βάρος στις ατομικές και ομα-

* Καθηγητής, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, e-mail: hadjimichalis@hua.gr.

δικές εργασίες, καθώς και στην προσφορά μαθημάτων επιλογής.

4. Έμφαση σε εργαστηριακές ασκήσεις και εκπαιδευτικές εκδρομές μικρής και μεγάλης διάρκειας και ανάπτυξη δεξιοτήτων για εργασίες γραφείου και πεδίου.
5. Αναγνώριση και αποδοχή του πλουραλισμού των ενδιαφερόντων και των μελλοντικών επαγγελματικών ή ακαδημαϊκών προσανατολισμών στα πλαίσια του ευρύτερου αντικειμένου της γεωγραφίας.

Το πρόγραμμα σπουδών στηρίζεται σε πέντε επιστημολογικούς πυλώνες: το χώρο, τον τόπο, το χρόνο, τη φύση και τις ανθρώπινες σχέσεις, αναπτύσσεται δε στη βάση πέντε θεματικών περιοχών που προκύπτουν από το συγκεκρισμό των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων με σκοπό την υπέρβαση των γνωστών στεγανών των εξειδικεύσεων.

Στο Τμήμα λειτουργούν τρία εργαστήρια:

- α) *φυσικής γεωγραφίας*, όπου πραγματοποιούνται μαθήματα, ασκήσεις και έρευνες σχετικές με τα επιμέρους αντικείμενα της φυσικής γεωγραφίας·
- β) *γεωπληροφορικής και χαρτογραφίας*, όπου πραγματοποιούνται μαθήματα, ασκήσεις και έρευνες σχετικές με την πληροφορική, τη συλλογή, ανάλυση και παρουσίαση γεωγραφικών δεδομένων, τη χαρτογραφία, τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών, την ανάλυση εικόνας και την τηλεπισκόπηση· και
- γ) *ανθρώπινης και εφαρμοσμένης γεωγραφίας*, όπου οι φοιτητές ασκούνται στη χρήση μεθόδων γεωγραφικής ανάλυσης και πραγματοποιούνται σχετικά ερευνητικά προγράμματα.

Σημαντικό τμήμα της γεωγραφικής εκπαίδευσης πραγματοποιείται

εκτός των χώρων του Πανεπιστημίου με εκπαιδευτικές εκδρομές, επισκέψεις και έρευνες πεδίου. Οι φοιτητές και φοιτήτριες αποκτούν άμεση εμπειρία για τα φυσικογεωγραφικά και ανθρωπογεωγραφικά φαινόμενα, συλλέγουν πρωτογενείς πληροφορίες και δείγματα από το πεδίο, πραγματοποιούν μετρήσεις και αυτοψίες, αποτυπώνουν σε σκίτσα, φωτογραφίες και χάρτες τις παρατηρήσεις τους και, το σπουδαιότερο, εξασκούνται στην ομαδική εργασία. Ήδη το πρώτο εξάμηνο πραγματοποιήθηκε τετραήμερη εκπαιδευτική εκδρομή στη Σύρο με τη συνδρομή της Νομαρχίας Κυκλάδων, του Δήμου Ερμούπολης και του Βιομηχανικού Μουσείου Ερμούπολης. Στην εκδρομή έγινε μια εισαγωγή στο ευρύτερο επιστημονικό εύρος της γεωγραφίας και δόθηκε η δυνατότητα στους φοιτητές και στις φοιτήτριες να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με το αντικείμενο των σπουδών τους.

Η προετοιμασία για τη λειτουργία του Τμήματος (συμπεριλαμβανομένων και των εργασιών αποπεράτωσης του νέου κτιρίου στο οποίο στεγάζεται) διήρκεσε δύο χρόνια και περιελάμβανε, εκτός από την οργάνωση του προγράμματος σπουδών και τις προκηρύξεις των πρώτων πέντε θέσεων ΔΕΠ, την οργάνωση χαρτοθήκης και βιντεοθήκης, την προμήθεια ειδικού εκπαιδευτικού υλικού, καθώς και τη σύνταξη ενός οδηγού πολλαπλής βιβλιογραφίας Τμήματος Γεωγραφίας. Στα πλαίσια της καλύτερης εκπαιδευτικής προετοιμασίας του Τμήματος, οργανώθηκε σειρά σεμιναρίων, τα οποία συνέβαλαν και στη δημιουργία ενός «χώρου γεωγραφίας» στην Αττική.

Η θεματολογία των σεμιναρίων είχε ως εξής:

- 30.3.2000 Διάλεξη της καθηγήτριας Doreen Massey, Open University, Αγγλία.

- 21.4.2000 «Εμπειρίες από τα 5 χρόνια λειτουργίας του Τμήματος Γεωγραφίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου», 2 μέλη ΔΕΠ, 2 φοιτητές του Τμ. Γεωγραφίας Αιγαίου.
- 11.5.2000 «Χώρος-Πολιτική Οικονομία-Ανάπτυξη», Ι. Σακέλης, Δ. Οικονόμου, Γ. Σταθάκης, Κ. Χατζημιχάλης.
- 18.5.2000 «Πολιτισμική Γεωγραφία και Κοινωνική Ανθρωπολογία», Ντ. Βαΐου, Κ. Ζαρκιά, Θ. Τερκενλή.
- 26.5.2000 «Ευρωπαϊκές εμπειρίες οργάνωσης και λειτουργίας Τμημάτων Γεωγραφίας», Ray Hudson, Durham University, Αγγλία, Henrick Toft Jansen, Roskilde University, Δανία.
- 2.6.2000 «Απεικονίσεις γεωγραφικών δεδομένων», Ε. Λιβιεράτος, Μ. Μυρίδης, Π. Πατιάς, Λ. Τσούλος, Μπ. Φιλιππακοπούλου.
- 9.6.2000 «Χρόνος και χώρος: τόμες και διάρκειες», Χρ. Αγριαντώνη, Β. Παναγιωτόπουλος, Β. Χαστάογλου.
- 24.11.2000 «Νέες τάσεις στη γεωγραφία της υπαίθρου», Toni Tulla, Autonomous University of Barcelona, Ισπανία.
- 11.12.2000 «Πόλεις και Αστική Γεωγραφία», Κ. Καυκούλα, Α. Καραδήμου-Γερόλυμπου, Ν. Παπαμίχος.
- 15.12.2000 «Γεωγραφία και περιβάλλον», Α. Κούκιος, Χ. Μαρουσιάν, Ν. Μπέοπουλος, Μ. Μοδινός.

Το Τμήμα Γεωγραφίας στο Χαροκόπειο δέχθηκε τους πρώτους φοιτητές και φοιτήτριες το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001, ενώ τα πέντε πρώτα μέλη ΔΕΠ εκλέχθηκαν και διορίστηκαν στο διάστημα Μαΐου-Νοεμβρίου 2000. Στο Τμήμα διδάσκουν επίσης τέσσερα άλλα μέλη ΔΕΠ του Πανεπιστημίου και έξι διδάσκοντες του Π.Δ. 407/80.